

- співвідношення темпів росту продуктивності праці і середньої заробітної плати;
- коефіцієнт трудомісткості;
- рівень витрат заробітної плати на виробництво одиниці продукції;
- інтегральні показники ефективності використання фонду заробітної плати та ін.

На наш погляд, діагностика діючої системи стимулювання праці на підприємстві може здійснюватися також за допомогою коефіцієнтного аналізу. При цьому коефіцієнти ефективності використання фонду заробітної плати визначаються співвідношенням індексів показників господарської діяльності до індексу фонду заробітної плати. Якщо розраховані коефіцієнти ефективності використання фонду заробітної плати перевищують одиницю, то використання фонду заробітної плати вважається ефективним.

Аналіз і кількісна оцінка показників ефективності системи матеріального стимулювання праці дадуть змогу виявити недоліки в діяльності підприємства, визначити напрямки по підвищенню ролі матеріальних стимулів на підприємстві, повернути заробітній платі мотиваційну та відтворювальну функцію.

Література

1. Карпова Е.В. Ресурси торгового підприємства. – М.: КНОРУС, 2005. – 256 с.
2. Крушельницька О.В., Мельничук Д.П. Управління персоналом: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2003. – 293 с.
3. Корнілова О. Дослідження ефективності стимулювання праці робітників роздрібною торгівлі// Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. праць. – Донецьк. – 2000, т. 2, вип. 10. – С. 223-229.
4. Павлов В.І., Кривов'язюк І.В. Економічний механізм функціонування підприємства: Курс лекцій. – Луцьк, 1999. – 120 с.

УДК 658.0

Магістр І.І. Подоляк¹ – Львівська КА

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКА СТРУКТУРА КООПЕРАТИВНОЇ ТОРГІВЛІ ТА КОНЦЕПЦІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ

Первинною ланкою у споживчій кооперації України визнається споживче товариство. Первинні ланки без інфраструктурного і інституційного обслуговування функціонувати нормально не зможуть. Тому вони об'єктивно повинні об'єднуватися в союзи, об'єднання, асоціації, федерації та ін. Незалежно від назви, кооперативи повинні об'єднуватися на основі добровільного членства для сумісної діяльності і захисту економічних інтересів.

Master I.I. Podolyak – Commercial Academy of Lviv

Organizational-administrative structure of co-operative trade and conception of its development

The consumer society acknowledges by the primary link in the consumer co-operation of Ukraine. Primary links without service will not be normal able to function. That is why they objective must confederate, union, associations, federations. Regardless of name, the cooperative stores must unite voluntarily on the basis of membership for the compatible activity and defence of economic interests.

¹ Наук. керівник: доц. О.Ю. Масленніков, канд. екон. наук – Львівська КА

Необхідно зауважити, що сучасна модель споживчої кооперації вимагає перерозподілу власності, її концентрації в базову ланку – споживче товариство не менше 75-80 % загальної кооперативної власності, а також відмови від "чистоти" кооперативної власності.

Взаємодія з державою орієнтує споживчу кооперацію на співробітництво з органами державної влади, посилення турботи про суспільство, активізацію її діяльності в соціально-економічних перетвореннях. Протягом тривалого періоду первинною ланкою у споживчій кооперації України визнається споживче товариство. Воно закріплене і в Законі України "Про споживчу кооперацію".

Як правило, споживчі товариства склалися як громадські організації в жорстких територіальних межах з незначним майновим вкладом пайовиків. У господарському плані вони багатогалузеві. Такий їх внутрішній зміст дедалі більше вступає в протиріччя з законами ринку, коли рушійною силою виступає інтерес і конкуренція.

Виникає необхідність пошуку більш сучасної і прийнятної для умов ринку форми. Йдеться про споживчий кооператив як самостійну організацію людей, які добровільно об'єдналися не лише за місцем проживання, але і за місцем роботи на основі членства і господарської діяльності. Метою такого кооперативу є задоволення матеріальних, соціальних і культурних потреб членів-пайовиків.

Первинні ланки без інфраструктурного і інституційного обслуговування функціонувати нормально не зможуть. Тому вони об'єктивно повинні об'єднуватися в союзи, об'єднання, асоціації, федерації та ін. Незалежно від назви, кооперативи повинні об'єднуватися на основі добровільного членства для сумісної діяльності і захисту економічних інтересів. Саме членство, а не договірна співпраця, повинна сприяти високій життєздатності об'єднань кооперативів.

Таким чином, перетворення в організаційно-управлінській структурі повинні привести до більш раціональної її побудови в перехідний період. В організаційній структурі споживчої кооперації ще більш глибоких перетворень потребує господарська організація. Господарсько-організаційні форми, що склалися, можуть бути охарактеризовані як прості. Більшість з них не мають організаційно-правового статусу і функціонують як господарські одиниці. Решта має статус традиційного підприємства. Суть змін полягає в наданні економічної самостійності господарським одиницям і розвитку не тільки простих, але і складних організаційних форм на базі наявних підприємств.

Вихідним моментом господарської реорганізації є перетворення основної частини господарських одиниць в економічно самостійні господарюючі суб'єкти. Вирішувати цю проблему доцільно шляхом перетворення господарських одиниць (магазинів, ресторанів, цехів) в юридичні особи; об'єднання одиниць однорідного профілю діяльності і створення економічно самостійної юридичної особи; створення відособлених підрозділів на правах філій, дочірніх підприємств та ін.

Необхідно зауважити, що процес створення відособлених підрозділів на базі дрібнороздрібної мережі, магазинів, буфетів, їдалень, невеликих виробництв набуває широких масштабів. На початку 1999 року функціонувало 905 таких підрозділів, а станом на 1 січня 2004 вже 2738.

Як правило, економічна самостійність і юридичний статус дадуть змогу активізувати діяльність господарських одиниць, адаптувати їх до ринкових умов. Другий напрям пов'язаний з ускладненням організаційних форм – створенням господарських асоціацій, корпорацій, акціонерних і господарських товариств.

Таким чином, основою для формування складних господарських форм можуть служити спільні кооперативні підприємства. Саме на їх базі шляхом збільшення статутного фонду можна створити акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю.

Третій напрям переслідує мету розширення і активізації участі підприємств споживчої кооперації у спільних підприємствах із закордонним капіталом, відкритих акціонерних товариствах, консорціумах і ін.

УДК 331.1 Л.Й. Созанський¹ – Львівська філія Європейського університету

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СУТНОСТІ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто дискусійні аспекти сутності капіталу підприємств. Трактуювання вітчизняних і зарубіжних науковців щодо трактування терміну "капітал". Запропоновано власне визначення цієї економічної категорії.

L.Y. Sozansky – Lviv Department of the European University

Theoretical aspects of essence of the capital of the enterprises

Clause is devoted to problem aspects of an essence of the capital of the enterprises. It is considered sights of domestic and foreign scientists concerning concept "capital". Presented own sight at understanding of an essence of this economic category.

Вступ. Підприємствам і організаціям з різною формою власності і організаційною структурою для ефективного функціонування господарської діяльності необхідно володіти, і вміти доцільно використовувати капітал. Саме тому необхідно дослідити зміст, характеристику та особливості цієї категорії.

Відносно суті економічної категорії "капітал" долі (капітал) у вітчизняних і зарубіжних науковців ведуться дискусії. Вчені – економісти, розглядаючи сутність капіталу, намагаються сформулювати власне визначення цього терміну і таким чином спричиняють появу різних течій, позицій розуміння даної категорії.

Дане питання розглядалось у працях вітчизняних науковців І. Бланка, Ю. Воробйова, І. Зятковського, Г. Кірейцева, О. Мертенса, В. Селезньова, Т. Момот та ін., а також зарубіжних А. Бабица, І. Балабанова, В. Белоліпецького, Л. Берстайна, З. Боді, Ю. Брігхема, Дж. К. Ван Хорна, Л. Гапенські, В. Гру-

¹ Наук. керівник: доц. В.В. Оліярник, канд. екон. наук – кафедра фінансів, Львівська КА